

Serpil YILDIRIM*

SADIK ÇÛBEK'İN TENGSİR ROMANINA REALİST BİR YAKLAŞIM	A REALIST APPROACH TO SADEGH CHUBAK'S NOVEL TANGSIR
ÖZET Çağdaş İran Edebiyatı'nın en önemli yazarları arasında yer alan Sadık Çûbek, 1295 hş./1916 yılında Buşehr'de dünyaya gelmiştir. Çûbek, hikâyelerini toplumu ve içinde yaşayan halkı tasvir etmek için uygun bir araç olarak görmüştür. Yazar, eserlerinde toplumun aksayan yönlerine işaret etmiştir. Çoğu eserinde toplumsal, ahlaki, ekonomik ve kültürel konuları işlemiştir. <i>Tengsir</i> romanında Çûbek, aşîkâr bir şekilde kendi toplumunun güncel sorunlarını dile getirmiş; toplumdaki çelişkileri göstermiştir. Sosyal çevrenin birey üzerindeki etkisine dikkat çekmiş, insan ile toplum arasındaki çatışmaya eleştirel bir bakış açısı getirerek sorunları tüm yönleriyle ele almıştır. Ayrıca yazar kurmaca ile gerçeği harmanlayarak okuyucusunun dikkatine sunmuştur. Bu makalede, romanın gerçekçi bakış açısıyla ele alınarak, içindeki gerçekçi unsurların tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Kurgu karakterler ve mekânlar, adeta gerçek yaşam öykülerinden alınmış ve romanın dünyasına realist çizgilerle yerleştirilmiş gibi görünmektedir. Bu doğrultuda, toplumsal koşulların yansımaları, insan tasvirleri ve yaşamları incelenecek; sosyal koşulların bireyler üzerindeki etkisi değerlendirilecek ve yazarın bu unsurları eserinde nasıl resmettiği ortaya konacaktır. Anahtar kelimeler: Sadık Çûbek, Tengsir, Edebi Eleştiri, Realizm, Realist Unsurlar.	ABSTRACT Sadegh Chubak, one of the most important writers of Contemporary Iranian Literature, was born in Bushehr in 1295. He saw his stories as a suitable tool to describe society and the people living in it. He pointed out the flawed aspects of society in his works. Autor addressed social, moral, economic, and cultural issues in most of his works. In <i>Tangsir</i>, Chubak clearly expressed the current problems of his society and showed the contradictions in society. He drew attention to the impact of the social environment on the individual and addressed the problems from all aspects by bringing critical perspectives to the conflict between humans and society. Additionally, the author has presented it to the reader by blending fiction with reality. This article aims to analyze the novel from a realistic perspective and identify its realistic elements. The fictional characters and settings appear as if they were taken from real-life stories and placed into the novel's world with realistic details. In this context, reflections of social conditions, depictions of people and their lives will be examined; the impact of social conditions on individuals will be evaluated, and how the author portrays these elements in the work will be explored. Keywords: Sadegh Chubak, <i>Tangsir</i>, Literary Criticism, Realism, Realist Elements.

* Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara/Türkiye. E-posta: yldrmserpil44@gmail.com / Assist. Prof., Ankara Yıldırım Beyazıt University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Eastern Languages and Literatures, Department of Persian Language and Literature, Ankara/Türkiye, E-mail: yldrmserpil44@gmail.com

Giriş

Gerçekçilik kavramı Fransızca realite kavramından türetilmiş, bir sanat akımı olarak ortaya çıkışı ise 19. yüzyılda gerçekleşmiştir. Realizm, (gerçekçilik) bir sanat akımı olarak, kendisinden önce doğmuş olan romantizme bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Bu akımın en belirgin özelliği, insanı ve hayatı olduğu gibi anlatma çabasıdır. Realizmin -genel- kavram anlamı; hayatı, tabiatı, insanı olduğu gibi anlatma, aktarma endişesi içinde teşekkül etmiş anlayıştır (Fırıncıoğlu, 2016, s. 235). Fransa’da Balzac ile başlayan 19. yy. roman yazıcılığında bir hareketlenme olan realizm, insan yaşamını ve tecrübelerini edebiyata yansıtan yazınsal bir anlayıştır (Abrams, 1999, s. 260) “Sanat gerçek ve güzellik içindir” temel ilkesi üzerine kurulan realizm hayatı, tabiatı, insanı ve olayları olduğu gibi anlatmayı, aktarmayı amaç edinmiştir (Karataş, 2019, s. 127). Suçkov’a göre (1982), gerçekçiliğin özü toplumsal çözümleme’dir; toplum içinde insan yaşamının, toplumsal bağların, birey ile toplum arasındaki ilişkinin ve toplumun yapısının incelenmesi ve betimlenmesidir.

Batı’daki toplumsal koşulların etkisiyle ortaya çıkan realizm, İran’da tamamen yerli olmayan bir ekoldür. Bu ekol için, İran’da meşrutiyet dönemi ve sonrasında toplumun orta sınıfının büyümesiyle koşullar bir nebze hazırlanmış olup, bazı yazarlar tarafından kurmaca eserler kaleme alınmış olsa da realizm adıyla edebi bir ekol zuhur etmemiştir. Sepânîlû’ya göre (1374), batı realizm ekolünün ilkelerinden sayılan toplumsal gerçeklerin ve sıradan insanların yaşamlarının yansımaları, meşrutiyet dönemi kurmaca eserlerinde görebilmek mümkündür. Ona göre, gerçekçiliğin tohumu, meşrutiyet hareketiyle birlikte yazının tüm alanlarına girmiştir” (1374, s. 30). Muhammed Ali Cemalzâde 1300 hş./1922 yılında *Yekî Bûd Yekî Nebûd* adlı hikâye mecmuasıyla İran Edebiyatı’nda kısa öykünün temellerini atmıştır. Altı kısa realist öykünün yer aldığı bu mecmuada “Meşrutiyet dönemindeki İran halkının farklı kesimlerindeki yaşam kesitleri, dönemin toplumsal durumuna yönelik genel perspektif; sade ve anlaşılır bir dille ve terimler ve amiyane tabirlerle tasvir edilmiştir (Sepânîlû, 1374, s. 42). Bu sebeple toplumun, halkın ve halk yaşamının bir yansıması olan bu eser dikkate değerdir. Buradan hareketle “İran’da realizm ekolünü başlatan ve böylelikle İran’da öykü edebiyatının temelini oluşturan tek eserin *Yekî Bûd Yekî Nebûd* olduğu söylenebilir...” (Âryenpûr, 1372, s. 281).

Dolayısıyla İran Edebiyatı’nda roman ve öykünün temelde realizm ekolüyle başladığını söylemek mümkündür. Aynı yıl Murtezâ Müşfik Kazımî’nin, Rıza Şah dönemi İran toplumunun eleştirisini içeren tamamen eleştirel ve toplumsal gerçekçilikle yazılan ilk Farsça romanı *Tahrân-ı Mahuf*¹(korkunç Tahrân) yayımlandı. Bundan yaklaşık on beş yıl sonra Muhammed Hicâzî, kaleme aldığı *Zibâ* romanı ile bir tür eleştirel gerçekçiliğe yönelmiştir. Ancak Hicâzî iyi bir hikâye anlatıcısı olmadığı için Cemalzâde ve Müşfik Kazımî’den sonra ilk gerçekçi modern hikâye anlatıcısı olarak Sadık Hidâyet’in adından söz edilebilir. “Kör Baykuş” ve “Üç Damla Kan” Hidâyet’in ünlü sürrealist öyküleri arasında sayılmasına rağmen, kısa ve uzun gerçekçi öykülerinin sayısı dikkate alındığında Hidâyet, bazı eleştirmenlerce realist bir yazar olarak nitelendirilir. Hidâyet’ten sonra ise o dönemin en önemli realist yazarı olarak Sadık Çûbek’in ismi zikredilebilir (Azerpenâh, 1396).

¹ Romanda, Kaçar dönemi sonları İran toplumundaki sosyal yozlaşma ele alınmaktadır. Meşrutiyet sonrası yıllardaki yolsuzluk, fuhuş ve bunların yarattığı toplumsal güvensizlik anlatarak aslında başarısızlıkla sonuçlanan Meşrutiyet devriminin yol açtığı genel ümitsizlik konu edilmektedir.

Realizm Ekolünün Özellikleri

Gerçekçi yazarlar, realizm ekolünün temel özellikleri üzerinde hemfikirdirler; ancak yazarların farklı gerçeklik algıları ve olayların gerçekliğine yaklaşımları, gerçekçilik alanına farklı kavramlar kazandırmıştır. Bu ekolün belli başlı özellikleri şunlardır:

1. Dışadönüklük, yani gerçeği gözlemleyerek ifade etmek (Seyyid Huseynî, 1387, s. 277-78).
2. Objektiflik, realist yazarın, eserini yazarken kendi duygu ve düşüncelerine yer vermemesi, izleyici olarak hikâyenin doğal seyrine müdahale etmemesi ve gerçekliğin tarafsız planıyla ilgilenmesine izin vermesi gerektiği anlamına gelir (Seyyid Huseynî, 1387, s. 287-88).
3. Toplumun güncel sorunlarıyla ilgilenmek; sosyal, ahlaki, politik, ekonomik ve kültürel konuları ele almak (Perhâm, 1336, s. 39).
4. Toplumdaki çelişkileri göstermek ve bu çelişkileri analiz etmek (Suçkov, 1982, s. 33).
5. Çevrenin/mekânın insan ruhu üzerindeki etkisini göstermek (Çetişli, 2016, s. 96).
6. Çevreye/mekâna ve tasvire önem vermek (Karataş, 2019, s. 127).
7. Karakteri, mensubu olduğu grup ya da sınıfın ortak değerleri çerçevesinde belirginleşmiş özellikleriyle öne çıkan tiplerden seçmek (Çetişli, 2019, s. 94) Aslında, “tipik gerçekçi bir karakter, en özel niteliklere ve davranışlara sahip olmakla birlikte, belirli bir tarihsel aşamadaki insanın durumunu gösteren genel ve nesnel gerçeklerin bir tezahürüdür” (Perhâm, 1336, s. 52).
8. Gerçekçi eserlerdeki sahneler ve manzaralar tesadüfi değildir, hepsi olayların özünü aktarmak, karakterleri tanıtmak ve onların zihinsel ve ruhsal durumlarını göstermek için kullanılır (Seyyid Huseynî, 1387, s. 289-290).
9. Yaşamı, içinde ilişkilerin ve bağların nedensel olarak birbiriyle koşullandığı bir bütün olarak incelemek (Suçkov, 1982, s. 63).

Sadık Çûbek ve Tengsir’e Dair

Gerçekçi bir yazar olarak kabul edilen Çûbek, konunun ayrıntılarını ve inceliklerini resmetme konusunda İran’ın en güçlü yazarlarından. Onun hedefi idealler ve dürtülerden arınmış gerçeklik ve gerçekçiliğin özüdür (Sepânî, 1374, s. 105).

Çûbek, ahlakçı görüşünü bir tarafa bırakarak, objektif bir şekilde, toplumun bayağılıklarını ve talihsizliklerini yansıtmaktadır. Çûbek, toplumsal sorunları göz önüne sermekle birlikte, toplumsal zulmün asıl nedenlerine ciddi anlamda ilgi göstermemektedir. Bu ilgisizlik, onun Freudcu dünya görüşünden kaynaklanmaktadır. Çûbek’in biyolojizme olan inancı, toplumun yapısını dikkate almasına engel teşkil etmektedir. Hiç şüphesiz, o mazlumların savunucusudur; ancak bireyler arasındaki ilişkileri ele almak yerine, onların tabiatları üzerinde durmakta ve insanların zavallılığını ebedî ve ezeli bir gerçeklik olarak görmektedir (Mîr Âbidînî, 2002a, s. 179).

Tengsir, gerçekçi bir hikâye olup, Çûbek’in eserleri arasında tek gerçekçi (realist) eseri olarak kabul edilmektedir. Bu hikâyede Çûbek, natüralist ya da yarı-natüralist bir tarzla yazmaktan vazgeçerek gerçekçi bir eser ortaya koymuştur. Diğer eserlerinden farklı olarak, *Tengsir*’de ne bir yenilgi ne de roman kahramanının yozlaşmış ve kirli bir toplumda yok oluşu söz konusudur (Sosar, 2020, s. 1151).

Çûbek'in tam olarak İran'ın siyasi karışıklıklarının olduğu 1342 hş./1964 yılında yayımladığı *Tengsir* adlı romanında, çocukluk döneminde hikâyesini büyüklerden dinlemiş olduğu Tengistanlı bir gencin efsanevi hikâyesi anlatılmaktadır (Mîr Âbidînî, 2002b, s. 34). *Tengsir* romanının olayları, Kaçarlar döneminde, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngilizlerin Güney İran'da güç kazandıkları Buşehr şehrinde geçmektedir (Sosar, 2020, s. 1151).

Hikâye, Zar Muhammed adındaki kahraman etrafında dönmektedir. Hakkını aramak için eline silah alan Zar Muhammed, İran'ın liman kenti Bender-i Buşehr'de yaşayan cesur, sözünün eri bir adamdır. Karada ve denizde zalimlere karşı savaşan ve savaştığı her yerde galip gelen hamasi kahramanlardan biri gibi resmedilmiştir. Zar Muhammed'in mücadelesi toplumsal adaletsizliğe karşı bir tür bireysel kahramanlık olarak kabul edilmektedir. Zira Zar Muhammed, yargı kurumlarının yetkisine inanmadığı için silahını kuşanıp tüm düşmanlarını öldürerek intikamını almıştır (Mîr Âbidînî, 2002b, s. 34).

Yazar, *Tengsir* romanını Buşehr bölgesinin yerel lehçe ve kültürüyle yazmıştır. Böylece yazar, yerel lehçe ve kültürel unsur kullanarak, toplum hayatının olabildiğince gerçekçi anlatılabileceğini göstermiştir. Romandaki olaylar gerçekçi bir bakış açısıyla ele alınmış; kurgu karakterler ve mekânlar, gerçek yaşam öykülerinden esinlenerek romanın kurmaca dünyasına realist bir şekilde yerleştirilmiştir. *Tengsir* romanının en belirgin realist özelliklerini aşağıdaki başlıklar altında sıralayabiliriz:

Hikâye Muhtevasıyla Sosyal ve İdeolojik Sorunların Anlatılması

Realistler, insanı kültürel, sınıfsal, sosyal ve ekonomik koşulları içinde betimlerken, aynı zamanda onu belirli bir dünya görüşü çerçevesinde eleştiriye de tabi tutmaktadırlar. Realizmin bu boyutu eleştirel realizm olarak isimlendirilmektedir (Fırıncıoğlu, 2016, s. 238).

Realizmin başlangıcından itibaren dikkati çeken bu tavır; gözlemlenen bireysel ve toplumsal gerçeklerin belli bir dünya görüşü kapsamında eleştiriye tabi tutularak anlatılmasını esas almaktadır. Yazarlar, sosyal, ekonomik, kültürel, siyasi koşulları içinde ele aldıkları insanları, olayları ve durumları belli bir eleştiri süzgecinden geçirerek okuyucunun dikkatine sunmaktadırlar (Çetişli, 2016, s. 95).

Tengsir adlı romanda, toplumdaki adaletsizliğin sebep olduğu olaylar anlatılmaktadır. Dört düzenbaz adam tarafından kandırılarak bütün hayatı boyunca biriktirdiği parası elinden alınan Zar Muhammed'in itibarını korumak için neler yapabileceği gerçekçi bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Tengistan halkından basit bir işçi olan Zar Muhammed, yasal yollardan hakkını almak ve yaşadığı Tengistan'da onurunu ve haysiyetini korumak için her kapıyı çalar; ancak kanun yoluyla parasını alamayacağını anlar. Çünkü devlet, adaletsizliğe sebep olan kişileri hukuk çerçevesinde cezalandırmaktan mahrumdur. Muhammed, yönetimin İran'ın unutulmuş bir kasabasında hakkı gaspedilen sıradan bir insanla ilgilenmeyeceğinin farkındadır. Halkın sırtından geçinen ve toplumun yozlaşmış tarafını temsil eden dolandırıcıları öldürmekten başka çaresi olmadığını anlar (Şengül, 2014, s. 301). Bu yüzden adaleti kendi eliyle sağlamak için işe koyulur. Zar Muhammed'e karşı duranlar, onun gibi sıradan insanları sömüren tanınmış şahıslardır. Şehir halkı bu haksızlıkların farkındadır ancak onlara karşı duracak cesareti gösteremez. Ancak Zar Muhammed, bu kişilere karşı direnir ve mücadele sırasında yalnızca birikimlerini geri almayı düşünmez. Aynı zamanda onurunu ve itibarını geri kazanmayı da amaçlar. Bu süreçte, diğer mağdurlara da baskıya karşı direnilebileceğini öğretir.

Romanda toplumsal statülerini kullanarak halkı sömüren belli bir kesimden, haksızlığa uğrayan ve hakları gaspedilen çaresiz insanların, sonunda haklarını arayacakları yönünde toplumsal bir mesaj verilmek istenmiştir (Şengül, 2014, s. 287).

Tarihi Olaylardan ve Şahsiyetlerden İstifade Edilmesi

Gerçekçi eserlerde karakterler, olaylar ve mekânlar gerçek hayattan alınmış gibi ayrıntılı ve inandırıcı bir şekilde tasvir edilmektedir. *Tengsir* romanında yazar, 1915 yılında gerçekleşen Buşehr'in işgaline değinmektedir. Buşehr bölgesindeki cesur Tengistan halkının İngiltere'nin işgalci güçleriyle yaptığı bu tarihi olayda İngiliz sefer kuvvetlerinin Delvar'ı ele geçirmelerinden ve Tengistan'daki bu ayaklanmanın, İran'ın bağımsızlığını güvence altına almaya çalışarak yaklaşık yedi yıl sürdüğünden söz etmektedir. Bu hikâyede adı geçen tek tarihi şahsiyet ise İngiliz kuvvetlerine karşı halk direnişini örgütleyen İran'ın ulusal kahramanı Reis Ali Delvarî'dir (Çûbek, 2002, s. 16).

Yazar, Zar Muhammed'in varlığında Reis Ali Delvarî ile birlikte İngilizlerle savaşan Tengistanlıların hayat ve kültürlerini araştırmaktadır (Mîr Âbidînî, 2002b, s. 36). "Reis Ali'nin mezarından kalkıp da ne olup bittiğine şöyle bir bakmasını isterdim. Henüz Tengsirli gençlerin Tengek'teki hurmalıklarda döktükleri kan bile kurumadı. Ne kadar Tengsirlinin öldüğünü Allah bilir. Onlardan az mı öldürdük? Yalnızca ben on beş tane öldürdüm. Nur içinde yatsın, ne kadar iyi bir adamdı Reis Ali. Allah rahmet etsin, aslan gibi adamdı" (Çûbek, 2002, s. 16).

Tengistan Halkına Ait Kültür, Alışkanlık, Ruhsal Durum Ve Yaşam Tarzının Gösterimi

Kültür, bir grup insan arasında ortak olan ve bir nesilden diğerine aktarılan davranışları içermektedir. Yani kültür, birlikte yaşayan bir grup insanın yaşam şekliyle alakalıdır. Örneğin yiyecek ve giyecek türleri, lehçeler, gelenekler, düğünler ve yaslar kültür örneklerinden sayılmaktadır (Meşâyih & Kenîn, 1397, s. 60). Basra Körfezi kıyılarında yaşayan halkın kültürüne derin bir aşinalığı olan Çûbek, *Tengsir* romanında İran'ın güney bölgesinin yerel ve bölgesel unsurlarından istifade etmektedir. Yazar, bölgeye özgü bazı yiyecek ve atıştırılacak isimlerini şu şekilde zikretmektedir: مسقطی (bir çeşit tatlı), شکر لب (un, yağ ve şekerle yapılan bir tür tatlı ekmek), حلوائى سنگى (bir tür tatlı), نقل بادام (badem şekeri), پشمک (pamuk şekervari bir tür tatlı), حاجى بادام (yerel bir tatlı), كلوچه (bir tür tatlı), كيكاب (iri hurma), منگک (bir tür yenilir ot), پريين (bir tür yenilir ot), کوماج (bir çeşit ekmek), پکورا (yeşillik, biber ve unla yapılan bir tür yemek), موتو (tuzlanıp kurutulmuş sardunya balığı) (Çehregânî, 1395 s. 96-97).

Tarihsel ve etnik değerlendirmelerde her millet, kendine has belli özellikleriyle öne çıkmaktadır. İngilizlere karşı yedi yıl özgürlük mücadelesi veren Tengistan ve Deştestan² halkının özgürlük tutkusu, savaşçı ve mücadeleci yönü ve zulme karşı duruşu dikkat çekmektedir. Bu toprakların insanları bu takdire şayan özelliklerinin yanı sıra misafirperverliği ve fedakârlığıyla da ünlüdür (Kenîn, 1387, s. 41). Buşehr bölgesinin insanları nazik, sıcakkanlı, duyarlı ve aynı zamanda dürüst olup birbirlerinin mutluluklarını ve üzüntülerini paylaşan, aile bağına önem veren bir halktır. Ayrıca *Tengsir* hikâyesinde, bu bölge insanının birçok iyi ve insani özelliklerinin çok güzel örneklerini görmek mümkündür. Hikâyenin başında Sekîne adlı yaşlı kadının kaçan öküzünü yakalamak için roman kahramanı Zar Muhammed'in göstermiş olduğu çaba, bir tür dostluk ve yardımlaşmanın işaretidir. Bu durumdan rahatsız olan Şehrû'nun itirazı üzerine Muhammed'in eşine verdiği yanıtta, bu mütevazı ve ölçülü Tengistanlı adamın insan sevgisinin ve fedakârlığının

² İran'ın güneybatısında yer alan Buşehr eyaletinde bir şehirdir.

zirvesini görmekteyiz: “Bre kadın! Çok iyi biliyorsun ki bu öküzü benden başka kimse yakalayamaz. Niye böyle konuşuyorsun? Sekîne’nin senin gibi kocası yok ki. Kadıncağzın varı yoğu bu öküz” (Çûbek, 2002, s. 30).

Yazar, ülkenin güneyindeki geleneklerden, alışkanlıklardan ve güney insanından bahsetmektedir. Tengistan halkının yaşam tarzının anlatıldığı şu dizeler gerçekçi bir anlatıcının bakış açısından gözler önüne serilmektedir: “Her akşam köy halkı, günlük işlerinden sonra göleğin yanındaki iri Babol ağacının altında toplanıyor, birbirlerine günlük yaşantılarını anlatıyorlar, gece iyice bastırmadan da evlerine, işlerinin güçlerinin başına gidiyorlardı” (Çûbek, 2002, s. 165).

Yazar, Buşehr halkının inançlarını, geleneklerini, aksanlarını ve ritüellerini yansıttığı eserinde, öykünün atmosferini oluşturan bölgesel ve kültürel unsurlara da yer vermektedir: Deniz, güneş, kızgın kum, hurmalık, بابل (dikenli akasya), لوكه (alaçık), كمبار (kalın sicim), خفتي (kadınlara özgü bir pantolon), ملكي (ayakkabı çeşidi), ململ (ketenden yapılan bir kumaş türü), تنگيسه (bir çocuk oyunu) gibi (Çehregânî, 1395, 96-97).

Yerel Lehçe Ve Halk Dilinden İstifade Edilmesi

Jonathan Culler’in “kültürel inandırıcılık” (Cultural Verisimilitude) adını verdiği kavram gerçekçi anlatının özelliklerinden sayılmaktadır. Hem hikâyenin içeriğini hem de yapısını kapsayan bu anlatı unsuru, kültür tarafından genel geçer doğrular olarak kabul edilen bir dizi kültürel klişe veya yaygın bilgiyi kapsamaktadır. On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda anlatının doğruluğunu ölçmek için kıstas kabul edilen bu özellik, anlatıda atasözleri, mecazlar, kültürel klişeler, ve kinayeler kullanarak, onu gerçekçi ve daha inandırıcı kılmaktadır (Wallace, 1386, s. 45). Çûbek, Tengistan yaşamını ve kültürünü daha gerçekçi tasvir etmek için yerel lehçe ve halk dilden istifade etmiştir. Bu eserin halk dilinden deyimlere ve lafızlara yer vermesi bakımından tam bir Sadık Çûbek romanı olduğu rahatlıkla söylenebilir (Yahakkî, 1375, s. 202) Buşehr’de dünyaya gelen yazar, bu bölgeye olan aşinalığı sayesinde *Tengsir* romanında yöreye özgü atasözleri, deyimler ve kinayeleri yaygın bir şekilde kullanmıştır.

Tablo 1. *Tengistan ve Buşehr yöresine ait atasözleri, deyimler ve kinayeler*

Kötü şans ve talihsizlikten kinayedir.	شبی که رقتیم دزدی ماه درآمد (Hırsızlığa çıktığımız gece ay doğdu)
Fakirlik ve yoksulluktan kinayedir.	اگر آتشم بزند بو لته کهنه ازم نمید (Beni ateşe verseler tutuşacak paçavram yok)
Birine hakkını helal etmek anlamında bir deyim.	حلال به زنده ای (Hakkım sana helal olsun)
Alakasız yerlerde alakasız konular/sohbetler açmak anlamında bir atasözüdür.	می گویم نر است می گوید بدوش (Ben diyorum hadımım, o diyor çoluk çocuktan ne haber)
Çaktırmadan bilgi almak, söyletmek anlamında deyim.	یک دستی زدن و دو دستی گرفتن (Birin ağzından laf almak)
Asıl işin henüz gerçekleşmediğini, gerçekleşen şeyin sadece bir: başlangıç olduğunu ve daha fazlası için beklemek gerektiğini ifade eden bir atasözüdür.	هنوز کله گنده زیر لحاف است (Büyük iş yolda)
Karşılıklı ağır sözler söyleyerek yapılan atışma anlamında deyim	پر به پر دادن (Laf dalaşına girmek)
Bir şeyi ya da kimseyi çok istemek, çok beklemekten kinayedir	دل پر زدن (Can atmak)
Hırsız giren yer daha iyi korunacağı için daha güvenli olur anlamında atasözüdür.	راه دزد زده امن است (Soyulan yer daha güvenli olur)
Acizlik ve korkaklıktan kinayedir. Korkak erkeği aşağılamak için kullanılır.	سرخاب و سفیداب مالیدن (Kadın gibi etek giymek)
Bir şeyin az da olsa olması onun hiç olmamasından daha iyidir anlamında bir atasözüdür.	کاجی به از هیچی (Az olması hiç olmamasından iyidir)

Diyaloglar Aracılığıyla İnsan Karakterinin Gösterimi

Flaubert ve James, hikâye yazım tarihinde ilk kez diyalogun romandaki rolüne dikkat çeken yazarlardandı. Onlara göre, romancı karakterlerin kişiliklerini dil (özellikle diyalog) aracılığıyla sergilemeye çalışmıştır. Bu bağlamda Todorov da “dilnin öznelliği” terimini ortaya atmış ve her tümcenin, onu dillendiren kişinin niteliklerine dair izler taşıdığı görüşünü savunmuştur. Bu izler, konuşanın sosyal sınıfı, lehçesi, bakış açısı, eğitim seviyesi ve benzeri unsurları içermektedir (Ahovvat, 1371, ss. 184-191).

Çûbek, öyküdeki kişilerin karakterini dilleri üzerinden özellikle diyaloglar aracılığıyla göstermeye çalışmaktadır. Daha az konuşma ve daha fazla bilginin olduğu diyalog tekniğini kullanarak eserdeki karakterlerin özelliklerini bu teknikle vermekte ve bu özellikleri onların konuşma dili üzerinden göstermektedir. Örneğin Zar Muhammed, nispeten zengin bir dükkân sahibi olan kayınpederi Hacı Muhammed ile konuşmasında neden İngilizlere mal sattığını, gavurun parasının bereketi olmadığını söylediğinde kayınpederi şöyle cevap vermektedir: “Zair, bunlar da bizim gibi insan işte. Bizimle bir işleri de yok.” Buna itiraz eden Muhammed şöyle söylemektedir: “Nasıl bizimle işleri yok? Bundan birkaç yıl önce silahlanarak evlerimizi kurşunlayıp, çoluk çocuğumuzu vurmadılar mı? O kadar Tengsirliyi öldürmediler mi? Bütün iyi şeylerin hepsi onların. Tatlı ve soğuk su onların, güzel evler onların, çok para, at, fayton hepsi onların” (Çûbek, 2002, ss. 19-20).

Bu ikisi arasındaki soru-cevap iki ayrı düşünce yapısını göstermektedir: Zar Muhammed basit bir işçidir fakat asalet ve toplumsal bilinç sahibidir. Ancak Hacı Muhammed hem dini ve hem dünyayı isteyen hesapçı bir tüccardır: “Zair! Ben esnafım. Malımı bunlara satmazsam kime satacağım? Fincanlarını da yıkayıp temizliyorum” (Çûbek, 2002, s. 20). Onun öykü dünyasında aşka ve şefkate yer yoktur. Hiç kimse bir başkasına güvenmemekte, herkes birbirlerine yalan söylemektedir. Hakikat sadece korku, yozlaşma ve ölümdür. Çûbek, perdesiz, yaygın ahlaklıktan uzak bir anlatımla, toplumun ikiyüzlülükle saklamaya çalıştığı bazı bölümlerin üzerindeki perdeyi kaldırmaya çalışmaktadır (Mîr Âbidînî, 2002a, s. 178). Böylece insan ruhunun gizli ve karanlık katmanlarını, gerçekçi bir anlatıcının bakış açısından gözler önüne sermektedir. Zar Muhammed ile Hacı Muhammed arasında geçen diyalogdan, din kisvesine bürünerek, yoksulluk ve çaresizlikten dolayı İngilizlere mal sattığını söyleyen Hacı Muhammed’in çıkarıcı yönü anlaşılmaktadır.

Gerçekçi hikâye anlatımında, üzgün ve depresif bir karakter, iç dünyasına uygun olarak kesik kesik ve düzensiz konuşacaktır. Aslında, gerçekçi anlatıda diyaloglar hem karakterlerin özellikleriyle uyumludur hem de karakterin özelliklerini açığa çıkarmaktadır. Örneğin, Zar Muhammed’in mezarlıkta ağıt yakan yaşlı kadınla yaptığı şu diyalog, yalnızlıktan dem vuran kadının depresif ruh halini yansıtmaktadır:

“Yalnızlıktan daha kötü bir şey yok. Kâsım’dan sonra artık yaşamak istemiyorum.”

“Bacım! Hepimizin dayanağı, müminlerin emiri Ali’dir. Sıcaktan boğulacaksın, biraz sabırlı ol! Nurdan yaratılmış Muhammed bile öldü” (Çûbek, 2002, s. 26).

Olay, Sahne Ve Etraftaki Gelişmeden Yararlanma

Gerçekçi hikâyelerde sahneler ve manzaralar tesadüfi değildir; hepsi olayların özünü aktarmak ve karakterleri tanıtmak amacıyla kullanılmaktadır (Seyyid Huseynî, 1387, s. 289-290). Çûbek, hikâye karakterini tanıtmak için hikâyenin başında, kahramanın karıncalarla olan sahnesini

ayrıntılı olarak anlatmaktadır. Hikâye, haksızlığa uğrayan Zar Muhammed'in haksızlığı ortadan kaldırmak için kendi köyüne doğru gitmesiyle başlamaktadır: Zar Muhammed sıcaktan rahatsız olunca bir ağacın altına oturup hamam böceği ölüsüne üşüşen karıncaları izler. Onun dinlenmesi yazara, Muhammed'in işi, hayatı ve ruhsal durumu hakkında açıklama yapma, onun sadeliğinden, hurafeciliğinden ve Tengistanlıların İngilizlerle olan savaşından söz etme, en sonunda da Muhammed'in yitirdiği paralarla ilgili macerayı anlatma fırsatı verir. Yol boyunca onun hayallerini ve amaçlarını içten bir tarzla tasvir eder: Zar Muhammed yolda ölen eşinin mezarına kapanmış ağıt yakan bir kadına ve hasta bir köpeğe şefkat gösterir. Köpeğe yiyecek verir. Oruçlu olmasına ve sıcak havaya rağmen güçten düşmeden komşusu Sekîne'nin kaçan öküzünü yakalamak için tüm fiziksel ve zihinsel gücünü sergileyerek zorlu bir mücadeleye girişir. Bu yüzden okuyucu kitaptan bir kesit okuduğunda Zar Muhammed'in geçmiştekilerle ve onun ölen kişiyle bağlantısını anlayabilir.

Gerçekçi eserlerdeki sahne kurgusu ve manzara tasviri, karakterlerin özelliklerini olduğu kadar onların zihinsel ve ruhsal durumlarını da yansıtmak amacıyla kullanılmaktadır (Seyyid Huseynî, 1387, s. 289-290). Ermeni şarapçı Asator'un dükkânına saklanan ve ona güvenmediği için bir saniye bile gözünü kırpmayan Zar Muhammed, bitkinlikten uyuyakaldığı kısa süre zarfında kâbus görür. Çûbek, hayal ile gerçeğin birbirine karıştığı bu kâbus sahnesini vererek, okuyucuya, kaçak durumda olan Zar Muhammed'in bulanık zihnini ve çalkantılı ruh halini göstermeyi amaçlamaktadır:

Tütün almak için Asator'un dükkânına gelen İngiliz ile yaka paça olmuş, herifin başını Asator'un başına vurduğu için Asator sokağa fırlayıp: 'Gelin, gelin, kanlı katil gelip benim dükkânımın ardiyesine saklandı' diye bağırması, Muhammed de bütün fişeklerini Asator ve İngiliz'in göğsüne boşaltmıştı. Dağ gibi bir dalga gemiyi kucaklayıp denizin dibine batırınca her şey denize döküldü ve gemi de kayalıklara oturdu. Balıklar mum alevi gibi görünüyorlar. Deniz dibi bitkileri ateş böcekleri gibi parlıyordu. Geminin diken çıkarmış direğine tırmanıp yukarıya çıkınca elleri kana bulanmış, dikenli teller eline ayağına dolaştığı için eli, ayağı kan revan içinde kalmıştı. (Çûbek, 2002, s. 136-37)

Tipleştirilen Hikâye Karakteri

Realist eserlerde her tabakadan insanı görmek mümkün olsa da ağırlıklı olarak alt sınıf ve orta sınıf insanın varlığı söz konusudur. Alt ve orta tabakadan seçilen karakterler realizm içinde belli bir tip olarak ön plana çıkmaktadırlar. Tipleştirilen karakter salt kendine has özellikleri ile betimlenmemekte, aynı zamanda o, mensubu olduğu sınıfın özelliklerini temsil etmektedir. Realistler, eserlerinde yarattıkları bir karakter üzerinden toplumdaki belli bir tabakanın tüm gerçeğini yansıtmayı amaçlamaktadırlar. Realizm ekolünün en belirgin özelliklerinden biri olarak bu yöntemin ismi zikredilebilir (Fırıncıoğlu, 2016, s. 237).

Realist yazar, eserinde savaş konusunu işlerken karakter seçiminde genellikle komutan yerine bir asker ya da düşük rütbeli bir subayı tercih etmektedir. Çünkü asker, savaşın tam ortasında yer almakta ve savaşın etkilerini komutana kıyasla daha doğrudan yaşamaktadır. Realistlerin önemsiz ve küçük bireylere gösterdiği belirgin ilginin nedeni de budur (Seyyid Huseynî, 1387, s. 288).

Romanın ana teması zulme karşı direniş, başkaldırı ve adaletsizliğe karşı mücadeledir. Gerçek bir tarihin anlatıldığı eserde, savaşçı, özgürlükçü ve zulme karşı duruşlarıyla bilinen Tengistan halkından biri olan Zar Muhammed, savaşçı, cesur ve mücadeleci yapısıyla mensubu

olduğu sınıfı temsil etmektedir. Tipleştirilen Zar Muhammed, Tengistan halkının tipik sınıfsal özelliklerine sahip olduğu gibi, fedakâr, dürüst ve babacan tavrıyla bireysel kişiliğe de sahiptir.

Mekân/Çevre Ve İnsan Tasviri

Gerçekçi yansıtma düşüncesindeki realistlerin gerçeklik ve gözlem endişesi, eserlerinde mekân unsurunun önem kazanmasına ve tasvirli anlatımın daha yoğun şekilde kullanılmasına zemin hazırlamıştır. “Mekân ve çevrenin insan ruhu üzerinde tesiri olduğu inancı” (Çetişli, 2016: 96) realistleri eserlerinde daha yoğun tasvir kullanmaya sevk etmiştir. Tasvir o mekânda yaşayan insanın karakterini, kültürünü ve ruh dünyasını yansıtma noktasında önemli bir role sahiptir: “Evin tavanı, kalın, kırmızı sandal ağacı ve hasırla kaplanmış, damı çiçeklerle dolu idi. Evinin yanında yumuşak kumlar ta kalın sandal ağacına kadar uzanan hurma dalları ve hasırdan yapılmış, merdiven dayalı yüksekçe bir alaçık (luke) vardı. Alaçığın altında bir sürü keçi, tavuk ve horoz dağılmış, toz toprak içindeki karpuz kabuklarını kemiriyor, gagalıyorlardı (Çûbek, 2002, s. 28) .

Bir insanın gerçekçi bir biçimde anlatılabilmesi için, onun dış görünüşünün ve içinde yaşadığı mekânın bütün ayrıntılarıyla tasvir edilmesi gerekmektedir (Çetişli, 2016, s. 96). Çûbek, Sekîne’nin dış görünüşünü tüm ayrıntılarıyla anlatarak kurgu karakterine hayat vermiştir: “Siyahlar giymiş, uzun boylu bir kadındı. Başının çevresine lacivert, ipek bir tûlbent bağlamıştı. Dertli ve süzgün bir yüzü, alnında, kaşlarının arasında ve dudagının altında mavi döğmeleri vardı. Henüz gençti ve burnunda da altın bir hızma vardı. Ayakları yalındı. Uzun donunun bilek bağlarının altındaki iki kalın, gümüş halhal ayak bileklerine düşüyordu (Çûbek, 2002, s. 33).

Çevre tasvirine, Buşehr kasabasının ayrıntılı ve canlı tasviri örnek gösterilebilir: “Kum tepelerinin bittiği yerde, çakur çukur kum zemin hurmalığa kadar uzanıyordu. Bostan çukurları çevresine dikilmiş, güneş yiyip yamulmuş, çarpık bostan sıırıkları ufku çizgi çizgi gösteriyor, benekli, büyük ve yeşil karpuzlar karıklarda yatıyor, dimdik ince ve kavruk hurmalar birbiri arkasında sıra sıra duruyordu (Çûbek, 2002, s. 35).

Çûbek, eserinde olayları ve mekânları bütün ayrıntılarıyla tasvir ettiği gibi eserde geçen kişilerin hayatlarına yönelik tüm ayrıntıları açıklayarak, toplumsal kabullerden uzak bir anlatımla toplumun riyakârlık edasıyla saklamaya çalıştığı konuları bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermeye çalışmaktadır.

Ayrıntılardan Faydalanma

Realizm, ayrıntıların açıklanmasını savunur (Seyyid Huseynî, 1387, s. 279). Tengsir romanında hikâyenin ilerleyişine katkı sağlamayan, anlamsız ve rastgele ayrıntılardan istifade edildiği görülmektedir. Zira romanın ikinci bölümünde hikâyeye katkısı olmayan ikincil olaylarla karşılaşırız. Örneğin, Zar Muhammed’in, kocasının mezarı başında ağlayan bir kadını görmesi, aç ve yaralı bir köpekle karşılaşması ayrıntılı olarak anlatılmaktadır (Mîr Âbidînî, 2002b, s. 35).

Bu tür ayrıntılar genellikle gündelik hayatın özelliklerinden olup hikâyenin gerçekçiliğini arttırmak için kullanılmaktadır. Gerçekçi anlatımda detaylar o kadar önemlidir ki gerçekçilik buna göre tanımlanmıştır: “Basit anlamıyla gerçekçilik, hayata dair ayrıntıları doğru ve eksiksiz olarak yansıtmaktır” (Suleymânî, 1387, s. 108). Bu tanımlama, özellikle karakter ve mekân betimlemelerinde ve sahne tasvirlerinde önem arz etmektedir. Yazar, Muhammed’in kahramanlaştırılmaya başlandığı öküz yakalama sahnesini tasvir ederken gerek öküzle gerekse de olayla ilgili ayrıntılı anlatıma başvurmaktadır:

Fosur fosur eden öküzün bir yana düşmüş olan burnu, yerde ıslak bir çukur oluşturmuştu. Gözleri kapalıydı. Üst yanda kalan kulağı seğiriyordu. Kuyruğu hareketsiz yere düşmüştü. Zar Muhammed hızla çengeli cebinden çıkarıp halkasını açarak çömeldi. Telin ucunu acımasızca iki burun deliği arasından geçirdiği anda, hayvan can havliyle dönüp çırpınmaya başlayınca, Muhammed sıçrayıp boynuna oturdu... Telin iki ucunu birleştirerek sıkıca birbirine doladı. Kalın ve acımasız parmakları öküzün burnunun üzerindeki ılık kanlar içinde oynuyor, tel ellerinde mum gibi biçimleniyordu. (Çûbek, 2002, s. 40-41)

Zar Muhammed geceleyin Asator'un dükkânından kaçarken muhafızlarla kısa bir çatışmadan sonra denize atlar. Bir kılıçbalığıyla savaşıyor. Yazar'ın sadece heyecan uyandırmak için tasarladığı bu olay son derece detaylı anlatılarak hikâyenin gerçekçiliği artırılır: "Sağ eliyle hızla bıçağı dişlerinin arasından kaparak, aman vermeden balığın gırtlığındaki yumuşak yere sapladı ve olanca gücüyle karnına doğru çekerek karnını parçaladı. Fıskıran kanlar suyun altında sanki dans edip kaynıyordu (Çûbek, 2002, s. 175).

Objektif Yaklaşım

Realistlerin amacı, insan ve toplum yaşamını objektif bir şekilde ortaya koymaktır (Fırıncioğlu, 2016: 237). Dolayısıyla realist yazar, eserini yazarken kendi duygu, düşünce ve tercihlerine yer vermeyip, izleyici olarak öykünün kendi doğal seyrinde ilerlemesine izin vermeli ve gerçekliğin tarafsız planıyla ilgilenmelidir (Seyyid Huseynî, 1387, s. 287-88). Yani realist yazar; olaylar, kahramanlar, mekânlar karşısında tarafsız olmalı, bütünüyle eserin dışında kalmalıdır.

Realizmde, nesnelliğin önemli bir özellik olması nedeniyle, anlatıcı ne kadar tarafsız olursa, hikâye de o kadar gerçekçi olmaktadır. Bazılarına göre, üçüncü tekil şahıs anlatıcı, olayları hikâyenin dışından aktardığı için birinci tekil şahıs anlatıcı gibi kendi görüş ve düşüncelerini dile getirmemekte ve bu yüzden de olayları daha tarafsız bir şekilde anlatmaktadır (Ahovvat, 1371, s. 112).

Romanda, hikâye kahramanı Zar Muhammed hep üçüncü tekil şahıs olarak zikredilmektedir. Çûbek, olayları taraf tutmadan, nesnel bir bakışla inceleyerek kendini hep hikâye dışında tutar. Ancak heyecana kapılarak sadece bir yerde kendisini de hikâyeye dâhil ederek altı yaşındayken hikâye kahramanı Zar Muhammed'i gördüğünü itiraf eder (Berahenî, 1368, s. 197). "Bizim kapının önünden geçerken onu ilk kez ve çok kısa bir zaman için gördüm. İriyari, parlak yüzlü, kanlı gözlü idi... Muhammed yanımdan geçtiği zaman yalnızdı, bir an göz göze geldik. Çok küçüktüm. Altı yaşında ya var ya yoktum" (Çûbek, 2002, s. 89).

Sonuç

Tengsir romanında, adaletsiz bir dünyada kendi adaletini uygulamak için mücadele eden bir adamın hikâyesi ele alınmıştır. Roman kahramanı Zar Muhammed, yıllar süren emek ve çabalarının ürünü olan parasını, hile ve dalavereyle elinden alan bir grup insanın kurbanı olmuştur. Şehir halkı, Zar Muhammed'e yapılan haksızlığın farkında olsa da zulme karşı duracak cesareti gösterememiştir. Ancak hakkını aramak için eline silah alan Zar Muhammed, bu kişilere karşı direnmiş ve dört dolandırıcıyı da öldürmüştür. O, mücadele sırasında yalnızca birikimlerini geri almayı düşünmemiş, aynı zamanda onurunu ve itibarını da geri kazanmayı amaçlamıştır. Böylece yerel halkın dayanışması ve bireyin adaletsizliğe karşı direnişi üzerine güçlü bir mesaj vermiştir.

Tengsir romanında Çûbek, açık bir şekilde kendi toplumunun güncel sorunlarını dile getirmiş; toplumdaki çelişkileri göstermiştir. Gerçeği yakalamak için insana ve topluma yönelen Çûbek, gözlemlerini önyargısız, abartısız ve olduğu gibi anlatmıştır. Kendi duygu ve düşüncelerine yer vermeyerek objektif bir tutum sergilemiştir. Konuşma diline yakın bir üslupla, olayların ayrıntılarına ve karakterlerin ruh ve düşünce derinliklerine inmiştir.

Çûbek'in Buşehrli olduğu ve bölgenin coğrafyasına, iklimine ve orada yaşayanların kültür ve geleneklerine aşina olduğu göz önünde bulundurulduğunda, *Tengsir* romanında güney bölgesinin rengi ve dokusunu açıkça görmek mümkündür. Bu eser, yazarın gerçekçi üslubu ışığında, hikâye anlatımı ve betimlemesiyle bir yandan Basra Körfezi'nin sahil kısmında yaşayanlara ait bölgesel unsurların ve halk kültürünün canlı ve toplu bir ansiklopedisine dönüşmüş, diğer yandan Çûbek'in roman karakterlerinin özellikle Zar Muhammed'in ruhuna kazdığı bir tünele dönüşmüştür. Bu yüzden *Tengsir* romanındaki karakterlerin, özellikle Zar Muhammed'in, bu topraklardaki insanların düşünce ve ruhlarının gizli katmanlarını analiz etmek için güvenilir bir referans olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Extended Abstract

Chubak, who is considered a realist writer, is one of Iran's most powerful writers in depicting the details and subtleties of the subject. His goal is the essence of reality and realism, free from ideals and impulses. Chubak, setting aside his moralistic view, objectively reflects the vulgarities and misfortunes of society. Chubak, while revealing social problems, does not show serious interest in the root causes of social oppression. This lack of interest stems from his Freudian worldview. Chubak's belief in biologism prevents him from considering the structure of society. He is undoubtedly a defender of the oppressed; however, instead of focusing on relationships between individuals, he emphasizes their nature and sees the misery of people as an eternal and absolute reality.

Tangsir is a realistic story and is considered the only realistic work among Çhubak's works. In this story, Chubak gave up writing in a naturalistic or semi-naturalistic style and produced a realistic work. Unlike his other works, there is neither defeat nor the destruction of the novel's hero in a corrupt and dirty society in Tangsir. Chubak's novel Tangsir, published in 1342/1964, exactly when Iran was in political turmoil, tells the legendary story of a young man from Tangistan whose story he had heard from his elders during his childhood. The events of the novel Tangsir take place in the city of Bushehr, during the Qajar period, when the British gained power in Southern Iran after World War I. The novel's hero, Zar Mohammad, was the victim of a group of people who took his money, the product of his years of labor and effort, through trickery and deceit. Although the people of the city were aware of the injustice done to Zar Mohammad, they did not have the courage to stand up against the oppression. However, Zar Mohammad, who took up arms to seek his rights, resisted these people and killed all four of the swindlers. Zar Mohammad is a brave man living in the Iranian port city of Bandar-i Bushehr. He is portrayed as a hero who fought against oppressors and was always victorious wherever he fought.

Zar Mohammad's struggle is considered a kind of individual heroism against social injustice. Because Zar Mohammad did not believe in the authority of the judicial institutions, he took revenge by taking up arms and killing all his enemies. During the struggle, he did not only think of getting back his savings but also aimed to regain his honor and reputation. In this way, he gave a strong message about the solidarity of the local people and the resistance of the individual against

injustice. With this novel, the author has drawn attention to the effect of the social environment on the individual, brought a critical perspective to the conflict between individuals and society and addressed the problems in all their aspects. The author has examined the relationship between individuals and society and the structure of society and made social analyses. In addition, the author has blended fiction and reality and presented them to the attention of his readers. The events in the novel are handled from a realistic perspective; fictional characters and places are realistically placed in the fictional world of the novel, inspired by real-life stories. Therefore, this paper demonstrates the way Chubak depicts social conditions, humans, and their lives from a realistic perspective in his novel.

The author wrote the novel Tängsir in the local dialect and culture of the Bushehr region. Thus, the author has shown that social life can be described as realistically as possible by using local dialect and cultural elements. Chubak has chosen a simple and everyday language to convey the main message and purpose of the story. In a sincere tone, he conveyed his thoughts and dreams in simple sentences, without exaggeration and without embellishment.

Kaynakça

- Abrams, M. H. (1999). *A Glossary Literery Terms*. Seventh Edition. Heinle & Heinle.
- Ahovvat, A. (1371). *Destûr-i Zebân-i Dastân*. Neşr-i Ferdâ.
- Âryenpûr, Y. (1372). *Ez Sabâ ta Nîmâ*. (C. 2). İntişârât-i Zevvâr.
- Azerpenâh, A. (1396, Behmen 18). *Realism-i İranî ez Muhammed Ali Cemalzâde ta Mahmud Dovletabadî*. Ruznâme-i Arman Emrûz.
<https://www.bartarinha.ir/%D8%A8%D8%AE%D8%B4-%D9%81%D8%B1%D9%87%D9%86%DA%AF-%D9%87%D9%86%D8%B1-5/669312-%D8%B1%D8%A6%D8%A7%D9%84%DB%8C%D8%B3%D9%85-%D8%A7%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%A7%D8%B2-%D9%85%D8%AD%D9%85%D8%AF%D8%B9%D9%84%DB%8C-%D8%AC%D9%85%D8%A7>
- Berahenî, R. (1368). *Güsse-nivisî*. İntişârât-i Elborz.
- Çehregânî, R. (1395). Bâztâb-i enâsır-i iklîmî der roman-ı Tängsir. *Faslname-i tehassosî-yi motaleat-i Halic-i Fars*, sal-i devvom, şomâre-i sevvom, 90-103.
- Çetişli, İ. (2016). *Batı Edebiyatında Edebi Akımlar*. Akçağ Yayınları.
- Çûbek, S. (2002). *Tängsir*. (N. Tokmak, Çev.). Bulut Yayınları.
- Fırıncioğlu, S. (2016). Gerçekçilik Akımı, Akımın Yöntemi, Türleri ve Gerçekçi Akım İçinde Erich Maria Remarque. *Karadeniz*, 31, 234-246
- Karataş, T. (2019). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İz Yayıncılık.
- Kenin, A. (1387). *Cagrafyâ-yi Tabî'i ve İnsanî-yi Buşehr*. Tulug-i Daniş.
- Meşâyih, A. & Kenin, A. (1397). *Ostanşinâsî-yi Buşehr*. Şirket-i çap u neşr-i ketâphâ-yi ders-i İran.
- Mîr Âbidînî, H. (2002a). *İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı I*. (D. Örs, Çev.). Nûsha.

- Mîr Âbidînî, H. (2002b). *İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı II*. (H. Kırlangıç, Çev.). Nüsha.
- Perhâm, S. (1336). *Realism u Zıdd-i Realism der Edebiyyât*. Nil Yayınları.
- Sepânlû, M. (1374). *Nivisendegân-i Pişrov-i İran (ez Meşrutiyet ta 1350/1972)*. Nigah.
- Seyyid Huseynî, R. (1387). *Mektebhâ-yi Edebî*. Cild-i yekom, Çap-i panzdehom, Nigah.
- Sosar, A. (2020). İran-Türkiye Yerli Romanlarında Zulme Başkaldırı Ve İsyan Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Tengsir Ve Kuyucaklı Yusuf Örneği. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi/Journal of Oriental Scientific Research (JOSR)*, 12(4), 1147-1165. DOI: <https://doi.org/10.26791/sarkiat.768964>
- Suçkov, B. (1982). *Gerçekçiliğin Tarihi*. (A. Çalışlar, Çev.). Adam Yayıncılık.
- Suleymânî, H. (1387). *Roman Çist? Sure-i Mehr*.
- Şengül, S. (2014). Yaşar Kemal'in İnce Memed Romanı İle Sadık Çubek'in Tengsir adlı Romanının Karşılaştırması. *Doğu Esintileri*, 2, 279-311.
- Wallace, M. (1386). *Nezeriyehâ-yi rivâyet*. tercume-i Muhammed Şehbâ. Neşr-i Hermes.
- Yahakkî, M. C. (1375). *Çûn Sebû-yi Teşne*. Câmî Yayınları.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Çatışma Beyanı/Declaration of Conflict: Çalışmada kişi ya da kurumlar arası çıkar çatışmasının olmadığı beyan olunur. / It is declared that there is no conflict of interest between individuals or institutions in the study.

Telif Hakkı&Lisans/Copyright&License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0